

فولاد در گذر تحولات: تحلیل بازار جهانی در سال جاری

در آذرماه ۱۴۰۳، مقاله‌ای تحت عنوان 'جنگ تعرفه‌ها: تحلیل روابط اقتصادی چین و ایالات متحده در عصر رقابت جهانی' منتشر کردم که در آن به بررسی دقیق ارزش کل تجارت میان ایالات متحده و چین از سال ۲۰۱۵ تا ۲۰۲۳ پرداختم و به طور خاص جنگ تجاری‌ای که ایالات متحده در سال ۲۰۱۷ علیه چین آغاز کرد را تحلیل کردم. آن زمان پیش‌بینی‌هایی مطرح شده بود که ایالات متحده تا پیش از انتخابات ۲۰۲۴ قصد دارد تعرفه‌ای ۶۰ درصدی برای کالاهای چینی وضع کند. اکنون در سال ۲۰۲۵ و باتوجه به تغییرات در بازار جهانی، به‌ویژه در زمینه تجارت فولاد، شرایط جدیدی در صادرات چین شکل گرفته است.

با آغاز دوره دوم ریاست‌جمهوری دونالد ترامپ، تعرفه پیشنهادی ۶۰ درصدی که پیش از انتخابات ۲۰۲۴ مطرح شده بود، در نهایت به ۱۰ درصد محدود شد. این تصمیم اثرات گسترده‌ای بر بازار فولاد جهانی داشته و مسیرهای تجاری این صنعت را تحت تأثیر قرار خواهد داد. در این گزارش، وضعیت صنعت فولاد در سال ۲۰۲۴ را بررسی کرده و چشم‌انداز این صنعت در سال ۲۰۲۵ را باتوجه به سیاست‌های جدید تجاری، تغییرات عرضه و تقاضا و جایگاه ایران در این بازار تحلیل خواهیم کرد.

۱. صنعت فولاد در سال ۲۰۲۴

	Dec 2024 (Mt)	% change Dec 24/23	Jan-Dec 2024 (Mt)	% change Jan-Dec 24/23
China	76.0	11.8	1,005.1	-1.7
India	13.6	9.5	149.6	6.3
Japan	6.9	-1.1	84.0	-3.4
United States	6.7	-2.4	79.5	-2.4
Russia	5.7 e	-8.6	70.7	-7.0
South Korea	5.2	-3.2	63.5	-4.7
Germany	2.7	4.1	37.2	5.2
Türkiye	3.0	-7.6	36.9	9.4
Brazil	2.6	1.8	33.7	5.3
Iran	2.6	-8.2	31.0	0.8

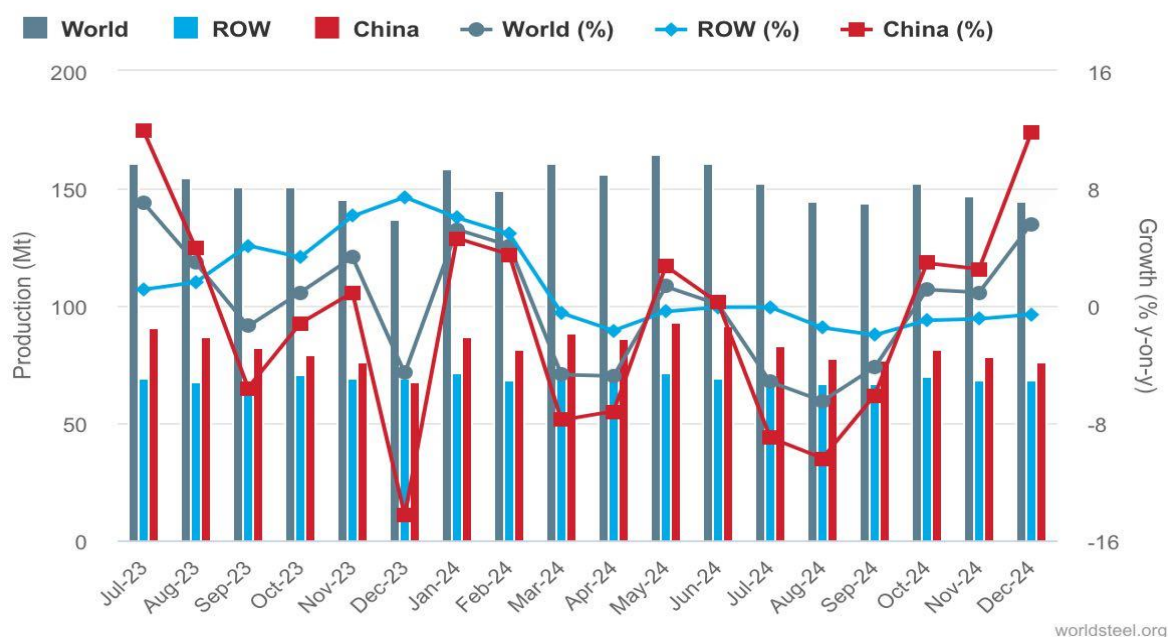
❖ تولید جهانی فولاد

بر اساس گزارش اتحادیه جهانی فولاد (World Steel Association)، تولید جهانی فولاد خام در سال ۲۰۲۴ به ۱۰۸۸۲ میلیون تن رسید که نسبت به سال ۲۰۲۳، ۰.۸٪ کاهش داشته است. چین همچنان بزرگ‌ترین تولیدکننده فولاد جهان باقی ماند و با ۱۰۰۵ میلیون تن تولید، بیش از ۵۳٪ از کل تولید جهانی را به خود اختصاص داد.

تولید فولاد خام در برخی مناطق:

- چین: ۱۰۰۵ میلیون تن (کاهش ۱.۷٪ نسبت به سال قبل)
- هند: ۱۴۹ میلیون تن (رشد ۶.۳٪)
- ژاپن: ۸۴ میلیون تن (کاهش ۳.۴٪)
- آمریکا: ۷۹.۵ میلیون تن (کاهش ۲.۴٪)
- ایران: ۳۱ میلیون تن (رشد ۰.۸٪)

Crude steel production

نمودار فوق به بررسی روند تولید فولاد خام در جهان، چین و سایر کشورها از جولای ۲۰۲۳ تا دسامبر ۲۰۲۴ می‌پردازد. همچنین، تغییرات رشد سالانه این تولیدات تحلیل شده است تا تصویر روشنی از وضعیت صنعت فولاد ارائه شود.

Pamchal

بر اساس داده‌های ارائه‌شده، تولید جهانی فولاد در محدوده ۱۲۰ تا ۱۶۰ میلیون تن نوسان داشته است و چین همچنان بزرگ‌ترین تولیدکننده فولاد در این بازه بوده و معمولاً بین ۷۰ تا ۱۰۰ میلیون تن فولاد تولید کرده است.

سایر کشورها (ROW) سهم کمتری از تولید جهانی داشته‌اند، اما تولید آن‌ها نسبتاً پایدارتر از چین بوده است.

روند رشد تولید فولاد در بازه زمانی مورد بررسی

رشد چین در نیمه دوم ۲۰۲۳ بالا بود اما در پایان سال به شدت کاهش یافت و حتی منفی شد.

در دسامبر ۲۰۲۳ و ژانویه ۲۰۲۴، رشد تولید چین به پایین‌ترین سطح خود رسید.

رشد جهانی نیز در اوایل ۲۰۲۴ کاهش یافت اما از نیمه دوم ۲۰۲۴ بهبود پیدا کرد.

دسامبر ۲۰۲۴ نقطه عطفی بود که چین افزایش شدیدی در تولید داشت و رشد آن بیش از ۱۲٪ شد.

این تحلیل نشان می‌دهد که بازار فولاد به شدت تحت تأثیر تولید چین قرار دارد. اگرچه سایر کشورها تولید پایدارتری داشته‌اند، اما تغییرات تولید چین نقش تعیین‌کننده‌ای در روند کلی بازار داشته است.

❖ تغییرات قیمتی و تأثیرات بازار

میانگین قیمت فولاد در چین در سال ۲۰۲۴ نسبت به سال گذشته ۱۳،۳٪ کاهش داشته است.

Pamchal

نمودار بالا، نشان‌دهنده قیمت فولاد زاویه‌ای در ژانویه ۲۰۲۴ حدود $4,338 \text{ RMB/Ton}$ بوده و تا سپتامبر به کمترین مقدار $3,739 \text{ RMB/Ton}$ کاهش یافته است. در اکتبر شاهد جهش قیمتی $3,982 \text{ RMB/Ton}$ بود، اما در پایان سال قیمت به $3,869 \text{ RMB/Ton}$ رسید.

- کاهش تدریجی نیمه اول سال احتمالاً به دلیل افت تقاضا یا افزایش عرضه بوده است.
- افت شدید در تابستان ممکن است ناشی از کاهش فعالیت‌های ساخت‌وساز باشد.
- رشد قیمت در اکتبر احتمالاً به دلیل افزایش تقاضا یا سیاست‌های تجاری جدید رخ داده است.
- نوسانات پایانی سال نشان‌دهنده عدم ثبات بازار فولاد چین است.

در نتیجه، بازار فولاد چین در ۲۰۲۴ دچار نوسانات قابل توجهی شد که بیشترین کاهش در تابستان و بیشترین رشد در سپتامبر دیده شد. تقاضای فصلی، سیاست‌های اقتصادی و تنظیمات تولید از عوامل اصلی این تغییرات بوده‌اند.

تأثیر سیاست‌های چین بر بازار فولاد و مقایسه با روند جهانی

در بازارهای جهانی، قیمت فولاد تحت تأثیر افت تقاضا در کشورهای توسعه‌یافته و افزایش صادرات چین به کشورهای آسیایی و آفریقایی قرار گرفت. چین بزرگ‌ترین تولیدکننده و مصرف‌کننده فولاد در جهان است و تغییرات در سیاست‌های این کشور به طور مستقیم بر قیمت و عرضه فولاد در سطح جهانی تأثیر می‌گذارد. دولت چین از طریق سیاست‌های زیست‌محیطی، کنترل تولید، و تنظیم بازار داخلی، قیمت فولاد را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

سیاست‌های کاهش تولید برای کنترل آلودگی

چین در سال‌های اخیر محدودیت‌هایی را بر تولید فولاد در شهرهای صنعتی اعمال کرده است تا آلودگی را کاهش دهد. این سیاست باعث کاهش عرضه و در نتیجه افزایش قیمت فولاد در برخی دوره‌ها شده است. در حالی که چین تولید را کنترل می‌کند، سایر کشورها مانند هند و ویتنام تولید خود را افزایش داده‌اند تا از این خلأ استفاده کنند.

سیاست‌های اقتصادی و مشوق‌های زیرساختی

دولت چین گاهی با سرمایه‌گذاری در پروژه‌های زیرساختی، تقاضای داخلی فولاد را افزایش می‌دهد. در سال‌هایی که این کشور پروژه‌های بزرگ ساخت‌وساز را اجرا کرده، تقاضا برای فولاد افزایش یافته و قیمت‌ها رشد کرده است.

✚ محدودیت‌های صادرات فولاد

چین در برخی دوره‌ها با وضع تعرفه یا محدودیت بر صادرات فولاد، عرضه داخلی را افزایش داده است که این سیاست معمولاً باعث کاهش قیمت فولاد در چین و افزایش قیمت در بازارهای جهانی می‌شود و در این بین، کشورهای صادرکننده فولاد مانند هند و روسیه از این فرصت برای افزایش سهم خود در بازار جهانی استفاده کرده‌اند.

✚ سیاست‌های یوان و هزینه‌های تولید

تغییرات در نرخ ارز یوان و قیمت انرژی در چین بر هزینه تولید فولاد تأثیر می‌گذارد. به این صورت که اگر یوان ضعیف شود، فولاد چین ارزان‌تر شده و صادرات آن افزایش می‌یابد که می‌تواند قیمت‌های جهانی را کاهش دهد. البته که کشورهای دیگر به چنین تغییرات ارزی وابسته نیستند، اما هزینه انرژی و مواد اولیه نقش مهمی در قیمت‌گذاری آن‌ها دارد.

✚ مقایسه روند بازار فولاد چین با روند جهانی

عامل تأثیرگذار	تأثیر بر بازار فولاد چین	تأثیر بر بازار جهانی
سیاست‌های زیست‌محیطی	افزایش قیمت ➡ کاهش تولید	رشد قیمت جهانی ➡ کاهش عرضه چین
سرمایه‌گذاری در زیرساخت	رشد قیمت ➡ افزایش تقاضا داخلی	افزایش قیمت مواد اولیه
محدودیت‌های صادرات	کاهش قیمت داخلی چین	افزایش قیمت فولاد در سایر کشورها
تغییرات نرخ ارز و هزینه تولید	وابسته به سیاست‌های پولی چین	بستگی به قیمت انرژی و مواد اولیه دارد

در نتیجه:

✚ محدودیت‌های تولید در چین معمولاً قیمت‌های جهانی را افزایش می‌دهند، اما زمانی که چین صادرات را محدود کند، قیمت‌های داخلی کاهش می‌یابند.

✚ رشد اقتصادی چین و پروژه‌های زیرساختی تأثیر زیادی بر تقاضای فولاد دارند و این موضوع روی بازارهای دیگر نیز اثرگذار است.

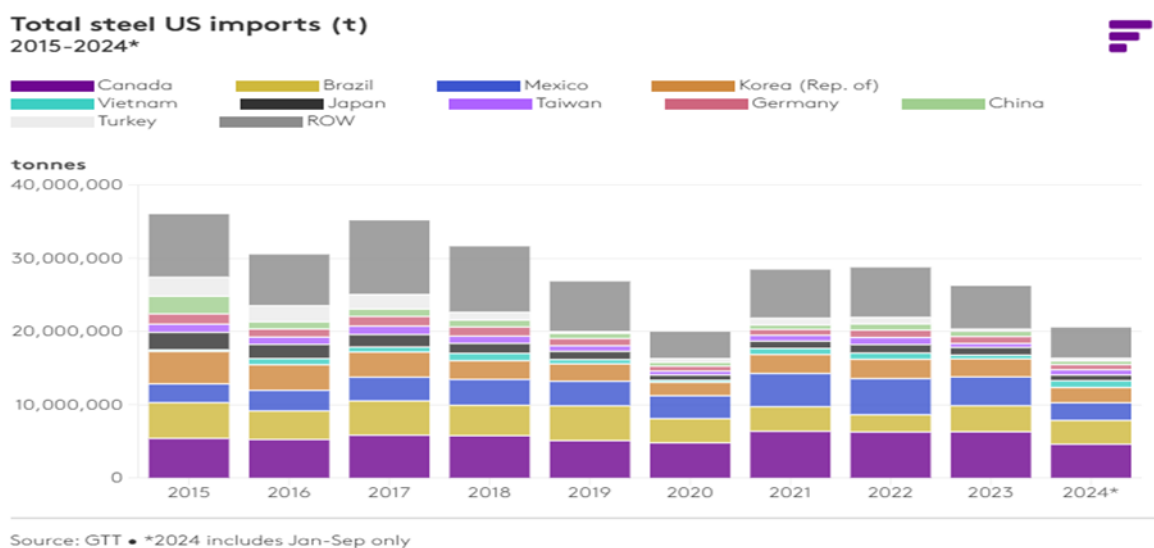
Pamchal

بازارهای جهانی معمولاً وابسته به تقاضای عمومی و هزینه تولید هستند، در حالی که بازار چین تحت تأثیر سیاست‌های دولت و مداخلات آن قرار دارد.

۲. تأثیر سیاست‌های تعرفه‌ای ترامپ بر فولاد چین و بازار جهانی

۲-۱. کاهش صادرات فولاد چین به آمریکا

اعمال تعرفه ۱۰ درصدی توسط دولت ترامپ بر واردات فولاد از چین، صادرات مستقیم فولاد چین به ایالات متحده را کاهش می‌دهد؛ اما در سال ۲۰۲۳، چین تنها ۵۰ هزار تن فولاد به آمریکا صادر کرد که کمتر از ۱٪ از کل صادرات فولاد این کشور بود؛ بنابراین، اثر مستقیم تعرفه‌ها بر میزان صادرات چین به آمریکا چندان قابل توجه نیست. همان‌طور که پیش‌تر در مقاله خود عنوان کرده بودم، در سال ۲۰۲۴ سهم چین از واردات فولاد آمریکا تنها ۲.۵٪ بوده است:

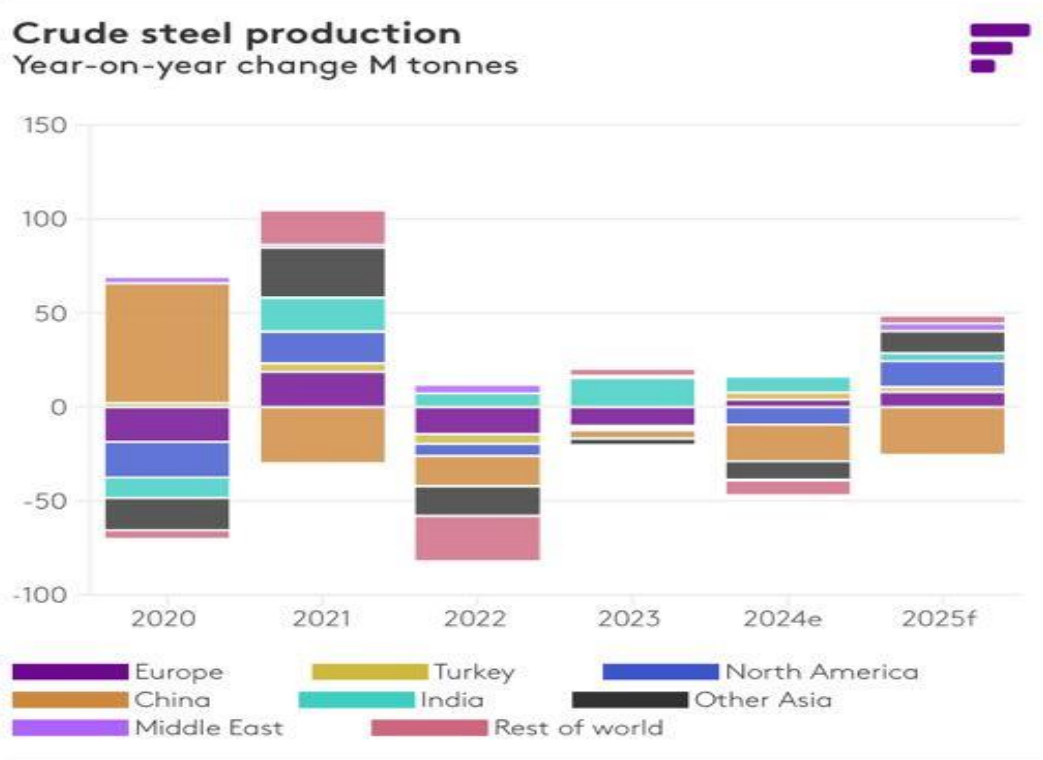
۲-۲. اثرات غیرمستقیم بر زنجیره تأمین جهانی

- سیاست‌های جدید باعث شده که کشورهای جنوب شرق آسیا و آمریکای لاتین به مقاصد اصلی صادرات فولاد چین تبدیل شوند. با افزایش تعرفه‌ها، آمریکا به واردات فولاد از کشورهایی مانند هند، ترکیه و مکزیک روی آورده است که این موضوع موجب تغییر مسیر تجارت فولاد در سطح بین‌المللی شده است. این تعرفه‌ها موجب افزایش قیمت فولاد در بازار آمریکا شده است که می‌تواند هزینه‌های تولید در صنایعی مانند خودروسازی و ساختمان‌سازی را نیز افزایش دهد.

۳. پیش‌بینی بازار فولاد در سال ۲۰۲۵

➤ روند تولید و مصرف فولاد

طبق پیش‌بینی‌ها، در سال ۲۰۲۵ تولید جهانی فولاد با کاهش رشد مواجه خواهد شد. دلیل این امر، کاهش رشد اقتصادی در کشورهای توسعه‌یافته و سیاست‌های محدودکننده زیست‌محیطی است.

Source: Fastmarkets, WSA, AISI

تحلیل پیش‌بینی تولید فولاد خام در سال ۲۰۲۵ بر اساس نمودار فوق:

نمودار ارائه‌شده نشان‌دهنده تغییرات سالانه در تولید فولاد خام از سال ۲۰۲۰ تا پیش‌بینی سال ۲۰۲۵ است. محور عمودی میزان تغییر تولید (بر حسب میلیون تن) را نشان می‌دهد، و رنگ‌های مختلف، سهم مناطق گوناگون (اروپا، چین، هند، ترکیه، آمریکای شمالی و سایر مناطق) را مشخص می‌کنند.

Pamchal

بر اساس نمودار، در سال ۲۰۲۵ افزایش تولید فولاد پیش‌بینی شده است؛ اما نکات کلیدی عبارت‌اند از:

- افزایش تولید در هند: همان‌طور که مشاهده می‌کنید، رشد تولید فولاد در هند یکی از عوامل اصلی افزایش ظرفیت جهانی خواهد بود. این افزایش به دلیل رشد تقاضای داخلی و توسعه زیرساخت‌هاست.
- کاهش رشد تولید در چین: سهم چین در افزایش تولید نسبت به سال‌های قبل کاهش یافته است که می‌تواند به دلیل سیاست‌های سخت‌گیرانه زیست‌محیطی و کاهش ساخت‌وساز باشد.
- افزایش جزئی در اروپا و آمریکای شمالی: به نظر می‌رسد که اروپا و آمریکای شمالی رشد محدودی در تولید خواهند داشت، احتمالاً به دلیل سیاست‌های کاهش آلاینده‌گی مانند CBAM اروپا که تولیدکنندگان را تحت فشار قرار داده است.

عوامل تأثیرگذار بر تولید فولاد در ۲۰۲۵:

هند به‌عنوان بازیگر کلیدی، به افزایش ظرفیت تولید فولاد ادامه می‌دهد، اما بخشی از این تولید مبتنی بر زغال‌سنگ است که ممکن است با محدودیت‌های زیست‌محیطی مواجه شود و اما چین که بزرگ‌ترین تولیدکننده فولاد در جهان است، در سال ۲۰۲۵ احتمالاً رشد کمتری در تولید خواهد داشت. دلیل این موضوع کاهش ساخت‌وساز، سیاست‌های کاهش ظرفیت، و افزایش کنترل‌های زیست‌محیطی است.

اگر ایالات متحده تعرفه ۱۰٪ بر محصولات چینی را اعمال کند، این موضوع می‌تواند تأثیر منفی بر صادرات فولاد چین داشته باشد و در نتیجه، تولید این کشور را کاهش دهد. در عوض، کشورهایی مانند هند و ترکیه ممکن است از این شرایط برای افزایش سهم بازار خود استفاده کنند.

نتیجه‌گیری و پیش‌بینی کلی

در سال ۲۰۲۵، به دلایل مختلفی ممکن است شاهد افت قیمت فولاد باشیم.

- اول اینکه عدم ثبات سیاسی در جهان باعث شده کشورهای در حال توسعه تمایلی به سرمایه‌گذاری نداشته باشند، زیرا بدون ثبات، برنامه‌ریزی برای رشد اقتصادی و سرمایه‌گذاری‌های کلان با ریسک بالایی همراه است.
- دوم، چین همچنان بزرگ‌ترین تولیدکننده فولاد در جهان است. اگرچه هند در حال رشد است، اما چین تولید و تقاضای داخلی خود را متوقف نکرده و همچنان به عرضه در بازار ادامه می‌دهد. این موضوع می‌تواند باعث شود قیمت‌ها در همین سطح باقی بمانند یا حتی کاهش یابند.

Pamchal

➤ سوم، چین طی دهه‌های اخیر زیرساخت‌های خود را توسعه داده و اکنون نیاز داخلی‌اش کاهش یافته است، در حالی‌که صادراتش افزایش پیدا کرده است. این روند می‌تواند موجب رقابتی‌تر شدن قیمت فولاد در بازار جهانی شود.

➤ چهارم، در صورت اعمال تعرفه‌ها و احتمال حل‌شدن جنگ روسیه و اوکراین، تولید فولاد افزایش خواهد یافت. ورود اوکراین به خط تولید و رشد هند می‌تواند موجب رقابت بیشتر شود و کشورهایی با تولید کمتر جایگاه خود را از دست بدهند. در چنین شرایطی، بازار جهانی فولاد با چالش‌های بیشتری مواجه خواهد شد.

نکته حائز اهمیت این است که پروژه‌های زیرساختی کشورها معمولاً در ابتدای سال بودجه‌بندی می‌شوند، اما در ماه‌های اخیر هیچ سیاست‌گذاری یا گزارش مشخصی در این زمینه مشاهده نشده است. با توجه به این عوامل، ما معتقدیم که سال ۲۰۲۵ سال سختی برای بازار فولاد خواهد بود، مگر اینکه سیاست‌های جهانی دچار تغییرات اساسی شوند.

لطفاً توجه داشته باشید که این تحلیل با توجه به داده‌های موجود و شرایط سیاسی - اقتصادی فعلی انجام شده و در صورت تغییر در سیاست‌های بین‌المللی یا اقتصادی، ممکن است تغییر کند.

تأثیر تعرفه‌های آمریکا بر فولاد ایران

آمریکا مستقیماً فولاد ایران را وارد نمی‌کند، اما فشارهای تجاری ممکن است بر صادرات غیرمستقیم ایران تأثیر بگذارد. ایران یکی از بازیگران صنعت فولاد در منطقه خاورمیانه است، اما چالش‌های متعددی بر مسیر رشد این صنعت تأثیر می‌گذارد.

✚ نخست، تحریم‌های جدید جهانی فشار مضاعفی بر روند صادرات ایران وارد خواهد کرد. این تحریم‌ها هزینه‌های صادرات را افزایش داده و در نتیجه، تولیدکنندگان داخلی را با مشکلات بیشتری مواجه می‌کند.

✚ دوم، در شرایط فعلی بازار جهانی، کشورها به دنبال حفظ و گسترش بازارهای هدف خود هستند. این رقابت شدید، سرعت ورود به بازارهای جدید را تعیین می‌کند. ایران، به دلیل محدودیت‌های ناشی از تحریم‌ها و فرایندهای کند تصمیم‌گیری، ممکن است فرصت‌های خود را از دست بدهد. روند چند ماه اخیر نیز نشان داده است که تولیدکنندگان ایرانی تحت فشار قابل توجهی قرار گرفته‌اند.

✚ سوم، یکی از مشکلات همیشگی تولیدکنندگان فولاد در ایران، وابستگی بازار داخلی به تورم به‌جای مصرف واقعی بوده است. این موضوع باعث ایجاد چالش‌های مستمر برای تولیدکنندگان شده و تورم داخلی به‌جای رشد تقاضای واقعی، روند بازار را شکل داده است.

در نهایت، با خروج سرمایه‌های در گردش از این صنعت و تغییر مسیر سرمایه‌گذاری‌ها، تولیدکنندگان داخلی فولاد نیز با مشکلات بیشتری روبه‌رو خواهند شد. تغییر شرایط اقتصادی و سیاسی باعث خواهد شد که روند تولید فولاد در کشور متأثر شده و چالش‌های پیشروی این صنعت بیش‌ازپیش افزایش یابد.

استراتژی‌های پیشنهادی برای حفظ رقابت‌پذیری ایران

برای حفظ جایگاه ایران در بازار فولاد جهانی، باید رویکردهای واقع‌بینانه و مبتنی بر داده‌های صحیح اتخاذ شود. در این راستا، سه استراتژی کلیدی قابل پیشنهاد است:

۱. استفاده از داده‌های واقعی و پرهیز از تصمیم‌گیری‌های غیرواقع‌بینانه در سیاست‌گذاری‌ها

قبل از هر چیز، باید با آمارهای دقیق جایگاه واقعی خود را بشناسیم. انتشار آمارهای اشتباه، مسئولین را به مسیرهای نادرست هدایت می‌کند و باعث تصمیم‌گیری‌های اشتباه می‌شود. در همایش‌های اخیر تحلیل صنعت فولاد و آینده بازار، به‌جای ارائه آمارهای دقیق از جایگاه ایران، بیشتر بر اطلاعات غیرواقعی تأکید شده است. این در حالی است که باید سهم ۵۳ درصدی چین در تولید فولاد ۲۰۲۴، رشد ۶.۳ درصدی هند، و احتمال بازگشت اوکراین و روسیه به بازار را در نظر بگیریم. واقعیت این است که جایگاه ایران در این رقابت سخت‌تر شده و سیاست‌گذاری‌ها نیز باید بر همین مبنا تنظیم شوند.

۲. حفظ بازارهای قدیمی یا توسعه بازارهای جدید قابل‌دسترس

ایران باید یا بر حفظ بازارهای سنتی خود تمرکز کند یا به دنبال بازارهای جدید و در دسترس‌تر برود. هر دو مسیر نیازمند برنامه‌ریزی و مطالعات دقیق است. بدون یک استراتژی مشخص، امکان ازدست‌دادن بازارهای فعلی وجود دارد، درحالی‌که کشورهای دیگر با سرعت بیشتری به دنبال فرصت‌های جدید هستند.

۳. ایجاد ثبات در قوانین و مقررات صادراتی

یکی از مهم‌ترین چالش‌های تولیدکنندگان ایرانی، عدم ثبات قوانین صادراتی و بلا تکلیفی در سیاست‌های داخلی است. در سال‌های اخیر، بسیاری از تولیدکنندگان بین فروش داخلی در بازار ریالی و عرضه در رینگ صادراتی سرگردان بوده‌اند. این وضعیت نه‌تنها بازگشت ارزی را برای شرکت‌های خصوصی دشوار کرده، بلکه باعث شده تولیدکنندگان داخلی جایگاه خود را در بازارهای جهانی از دست بدهند. شفافیت در سیاست‌های صادراتی و ایجاد ثبات در مقررات، از گمراهی تولیدکنندگان جلوگیری کرده و به آن‌ها در برنامه‌ریزی بلندمدت کمک خواهد کرد.

Pamchal

در مجموع، حفظ بازارهای فعلی، پرهیز از ارائه اطلاعات نادرست، و ایجاد ثبات در قوانین صادراتی، سه راهکار کلیدی برای حفظ رقابت‌پذیری ایران در بازار جهانی فولاد هستند.

کلام پایانی

بازار جهانی فولاد در آستانه تغییرات بزرگی قرار دارد، و ایران نیز ناگزیر از تطبیق با این تحولات است. در شرایطی که رقابت جهانی تشدید شده و سیاست‌های بین‌المللی بر مسیر تجارت اثر می‌گذارند، تنها کشورهایی که با نگاهی واقع‌بینانه و استراتژیک عمل می‌کنند، می‌توانند جایگاه خود را حفظ کنند. ایران، با وجود ظرفیت‌های قابل توجه در صنعت فولاد، با چالش‌هایی مانند تحریم‌ها، نوسانات بازار داخلی و نبود سیاست‌گذاری‌های پایدار مواجه است. در چنین فضایی، اتخاذ تصمیمات آگاهانه، شفافیت در سیاست‌ها و تمرکز بر بازارهای هدف، از مهم‌ترین عوامل بقای رقابت‌پذیری خواهند بود. آینده این صنعت نه بر اساس امیدواری‌های غیرواقع‌بینانه، بلکه بر پایه اقداماتی سنجیده و تصمیماتی مبتنی بر داده‌های دقیق شکل خواهد گرفت.

بهمن ۱۴۰۳

امیر گفتاری